

1

Sede vacante

KARDINOLAS LOMELIS prieš pat antrą nakties išėjo iš savo buto Šventosios Oficijos rūmuose ir, slepiamas tamsių Vatikano arkadų, nuskubėjo popiežiaus miegamojo link.

Eidamas kardinolas meldėsi: „Viešpatie, jis turi dar tiek daug nebaigtų darbų, o aš savąją tarnystę Tau jau atlikau. Jis mylimas, o tuo tarpu aš pamirštas. Pasigailėk jo, Viešpatie. Pasigailėk jo. Verčiau pasiimk mane.“

Grįstas šlaitas, kuriuo dabar šnopusdamas kopė, vedė į Šventosios Mortos aikštę. Buvo Romai įprasta tyki, ūkanota naktis, bet jis jau suspėjo pajusti palengva besiantinančią rudeninę vėšą. Lynojo. Popiežiaus namų prefektas, sprendžiant iš jo balso per pokalbį telefonu, buvo taip įsibaiminęs, kad Lomelis tikėjosi išvysiąs tikrą chaosą. O iš tiesų aikštėje buvo neįprastai ramu, neskaitant diskretišku atstumu nuo rūmų, priešais prožektoriais ryškiai apšviestos Šv. Petro bazilikos pietinę sieną, stovinčio vienišo greitiosios pagalbos automobilio silueto. Jo vidus buvo apšviestas, valytuvai nepaliaudami valė priekinį stiklą, o kardinolas praėjo pakankamai arti, kad įžiūrėtų vairuotojo ir jo asistento veidus. Vairuotojas kalbėjo mobiliuoju telefonu, ir Lomelis išgąstingai

pagalvojo: jie atvyko ne ligoonio išvežti į ligooninę, jie atvyko išgabenti mirusiojo.

Šalia Šventosios Mortos namų veidrodinio stiklo durų sargybą einąs šveicarų gvardietis, kilstelėdamas balta pirštine apmautą ranką prie raudonomis plunksnomis dabinto šalmo, pagerbė dvasininką.

— Jūsų Eminencija.

Lomelis, kryptelėjęs galvą į automobilio pusę, atsakė:

— Atleiskite, gal malonėtumėte išsiaiškinti, ar šis žmogus neskambina į žiniasklaidą?

Svečių namai savo asketiškumu ir skrupulinga tvarka priminė privačią kliniką. Balto marmuro vestibulyje jis rado besibūriuojantį tuziną kunigų, iš kurių trys vilkėjo chalatus, taip sumišusių, kad buvo galima pamanyti, jog jie ką tik išgirdo gaisro signalą ir nežinojo, kokią procedūrą dabar turį atlikti. Lomelis tarpduryje kurį laiką dvejojo, paskui pajuto kairėje rankoje kažką gniaužiąs, ir tai buvo jo raudona pijusė. Keista, bet jis negalėjo prisiminti, kad būtų ją paėmęs. Išlankstęs ją, užsidėjo ant galvos. Plaukai buvo šlapi nors grėžk. Skubant link lifto, jį bandė sustabdyti afrikietis vyskupas, tačiau Lomelis tik kryptelėjo galvą ton pusėn, į kurią ėjo, ir nesustojo.

Lifto kabina leidosi visą amžinybę. Geriau būtų buvę lipti laiptais, deja, jam ir taip trūko oro. Lomelis jautė į jį įsmeigtus žvilgsnius. Taip, jam derėtų ką nors pasakyti susirinkusiems. Liftas pagaliau nusileido. Atsidarė durys. Jis atsigręžė ir laimindamas kilstelėjo ranką.

— Melskitės, — ištarė jis.

Paspaudė antro aukšto mygtuką; durys užsivėrė, ir jis ėmė kilti aukštyn.

„Jei tokia Tavo valia, kad jis stotų Tavo akivaizdon, o aš pasi-
likčiau, tai suteik man stiprybės, kad būčiau uola kitiems.“

Jo išblyškęs, nelyginant lavono, veidas geltonai apšviestame
veidrodyje atrodė pilkas ir išmargintas dėmių. Jam labai reikė-
jo ženkle, kuris būtų galėjęs pastiprinti. Liftas truktelėjęs staiga
sustojo, bet pilve buvo likęs tas pats kilimo pojūtis, ir Lomeliui
teko įsitverti metalinio turėklo, kad išsilaikytų ant kojų. Jis dabar
prisiminė aną kartą, kai važiavo tuo pačiu liftu kartu su Šventuo-
ju Tėvu, jam tik pradėjus popiežiaus tarnystę, ir į kabiną įlipo du
senyvo amžiaus monsinjorai. Šie, netikėtai susidūrę akis į akį su
Kristaus vietininku, nieko nelaukdami, parpuolė ant kelių, o po-
piežius tik nusijuokė ir tarė:

— Nesijaudinkit, kelkitės, aš tik senas nusidėjėlis, nė kiek ne
geresnis už jus...

Kardinolas kilstelėjo smakrą. Tai jo vieša kaukė. Durys atsi-
darė. Priešais jį, leisdama praeiti, prasiskyrė tanki tamsių kostiu-
mų širma.

— Dekanas jau čia, — sau į rankovę pusbalsiu sumurmėjo
iš agentų.

Įstrižai laiptų aikštelės, šalia popiežiaus buto, grąžydamos
rankas verkė trys vienuolės iš Šv. Vincento Pauliečio gailėstingųjų
seserų kongregacijos. Į priekį, pasitikti jo, išėjo arkivyskupas Voz-
niakas, Popiežiaus namų prefektas. Jo pilkos ašaromis pasrūvusios
akys po akiniais plieniniais rėmeliais buvo išpurtusios. Prefektas
iškėlė rankas ir bejėgiškai pratarė:

— Eminencija...

Lomelis apglėbė delnais arkivyskupo skruostus ir švelniai
suspaudė. Pajuto jaunesnio už save vyro šerius.

— Janušai, jis jautėsi laimingas, būdamas šalia jūsų.

Kaip tik tuo metu kitas asmens sargybinis, o gal laidojimo biuro atstovas, — ir vieni, ir kiti rengėsi labai panašiai, — šiaip ar taip, kitas juodai apsirengęs žmogus atidarė duris į apartamentus.

Maža svetainė ir už jos esantis dar mažesnis miegamasis buvo sausakimši žmonių. Lomeliui suskaičiavus susirinkusius paaiškėjo, kad jų yra daugiau kaip tuzinas, neskaitant apsaugos darbuotojų: du gydytojai, du asmeniniai sekretoriai, Popiežiaus liturginių apeigų ceremonimeistras arkivyskupas Mandorfas, ne mažiau kaip keturi kunigai iš Apaštalinų namų, Vozniakas ir, žinoma, keturi vyresnieji Katalikų bažnyčios kardinolai — valstybės sekretorius Aldas Belinis, Šventojo Sosto kamerdineris, arba rūmų valdytojas, Džozefas Tramblé, didysis penitenciarijus, arba vyriausiasis nuodėmklausys, Džošua Adejemis, ir jis pats, Kardinolų kolegijos dekanas. Tuštybė jam buvo pakuždėjusi, kad yra iškviestas pirma visų kitų, o iš tiesų jis buvo paskutinis.

Lomelis nusekė paskui Vozniaką į miegamąjį. Čia jis dar niekada nebuvo lankęsis. Masyvios dvigubos durys visą laiką būdavo uždarytos. Renesanso stiliaus lova, virš kurios kabojo kryžius, buvo atgręžta į svetainę. Kvadrato formos poliruotas ažuolinis baldas, akivaizdžiai per didelis šiam kambariui, užėmė kone visą erdvę. Didingumo jis teikė labai nedaug. Šalia lovos, nulenkę galvas, klūpėjo Belinis ir Tramblé. Lomelis, perlipęs per jų kojas, apėjo lovą ir atsistojo priešais popiežių, šiek tiek paremtą pagalvėmis, užklotą baltu lovos užtiesalu, ant krūtinės, kiek aukščiau paprasto, be jokių papuošimų metalinio kryžiaus, sudėtomis rankomis.

Jis nebuvo pratęs matyti Šventąjį Tėvą be akinių. Jie dabar gulėjo ant spintelės, šalia aptrinto kelioninio žadintuvo. Ant nosies, iš abiejų tiltelio pusių, nuo jų rėmelių buvo likusios raudonos žymės. Lomelis iš patirties žinojo, kad mirusiųjų veidai dažnai

būna suglebę, o jų išraiška atrodo kvaila. Tačiau šis žmogus atrodė gyvas, beveik linksmas, lyg būtų įpusėjęs sakinį ir nespėjęs jo baigti. Pasilenkęs pabučiuoti į kaktą, jis pastebėjo blyškią baltos dantų pastos kruopelytę kairiajame lūpų kamputyje, o netrukus užuodė ir pipirmėčių bei kažkokių gėlių šampūno kvapus.

— Kodėl Jis pasišaukė tave, nors tu norėjai dar tiek daug nuveikti? — sušnabzdėjo jis.

— *Subvenite, Sancti Dei...*

Adejemis ėmė intonuoti liturgiją. Lomelis pagaliau suprato, kad jie laukė jo. Tada jis iš lėto suklupo ant išblizgintų it veidrodžių parketo grindų ir sunėrė rankas malda, nuleisdamas jas ant lovatiesės krašto. Panardino veidą į delnus.

— *Occurrite, Angeli Domini...*

„Ateikite, Dievo šventieji, atskubėkite, Viešpaties angelai...“

Ankštame kambaryje aidėjo gilus Nigerijos kardinolo bosas.

— ... *Suscipientes animam eius. Offerentes eam in conspectu Altissimi...*

„Priimkite jo vėlę ir nuneškite ją Aukščiausiojo akivaizdon...“

Lomelio ausyse dūzgė bereikšmiai žodžiai. Taip nutikdavo vis dažniau ir dažniau. „Šaukiuosi tavęs, Viešpatie, bet tu neatsakai...“ Pastaraisiais metais jį kamavo kažin kokia dvasinė nemiga, triukšminga interferencija, neleidusi jam palaikyti bendrystės su Šventąja Dvasia, kurią anksčiau patirdavo be jokio vargo. Kaip ir miego, taip ir šiuo atveju, kuo labiau jis troško prasmingai melstis, tuo labiau jam nesisekė. Per paskutinį judviejų susitikimą jis išpažino popiežiui savo krizę ir paprašė leidimo išvykti iš Romos, tai reiškia atsistatydinti iš dekanų pareigų ir pasitraukti į vienuolyną. Jam buvo septyniasdešimt penkeri — pats metas atsistatydinti. Bet Šventasis Tėvas tąsyk buvęs netikėtai atkaklus.

— Vieni pašaukti kaip ganytojai, o kiti reikalingi ūkiui valdyti. Pastoracija skirta ne jums. Jūs ne ganytojas. Jūs esate valdytojas. Manote, kad man labai lengva? Man jūs reikalingas čia. Nesijaudinkite. Dievas jums atlygins. Jis visada atlygina.

Lomelis tąsyk jautėsi įskaudintas, — vadinasi, jis mane regit tik valdytoju? — ir jie atsiveikino šaltai. Tai buvo paskutinis kartas, kai jis matė popiežių gyvą.

— ... *Requiem aeternam dona ei, Domine: et lux perpetua luceat ei...*

„Amžinąjį atilsį duok mirusiam, Viešpatie, ir amžinoji šviesa jam tešviečia...“

Baigus recituoti liturgiją, keturi kardinolai toliau liko prie mirties patalo, tik meldėsi jau tyliai. Praėjus porai minučių, Lomelis nežymiai kryptelėjo galvą ir pusiau prasimerkė. Visi dvasininkai, likę už jų svetainėje, klūpojo nulenkę galvas. Jis vėl veidu įsikniaubė į delnus.

Mintis apie tai, kad jūdviejų ilgametė bendrystė turėjo baigtis tokia liūdna gaida, jį liūdino. Lomelis bandė prisiminti, kada tai atsitiko. Prieš dvi savaites? Ne, prieš mėnesį, tai yra rugsėjo septyniolikta, o jei konkrečiau — po Mišių, kurios buvo aukojamos minint Stigmų suteikimą šv. Pranciškui, vadinasi, tai buvo ilgiausias laiko tarpas be asmeninės audiencijos pas popiežių nuo jo išrinkimo dienos. Galimas dalykas, Šventasis Tėvas jau buvo pajutęs, kad artinasi mirtis, o jo misija taip ir liks neužbaigta. Ką gali žinoti, galbūt tuo galima paaiškinti jam šiaip jau nebūdingą irzlumą?

Kambaryje viešpatavo tylą. Lomelis svarstė, kas pirmasis turėtų pertraukti meditaciją. Jam atrodė, jog tai turėtų būti Tramblē. Nuolat skubantis Kanados prancūzas atrodė tipiškas Šiaurės amerikietis. Iš tiesų, po valandėlės Tramblē ilgai, teatrališkai, kone ekstaziškai atsiduso.

— Jis dabar su Dievu, — tarė jis, plačiai išskėsdamas rankas.

Lomelis pamanė, kad kamerdineris ketinąs laiminti, tačiau šiuo gestu jis tik davė ženklą dviem asistentams iš Apaštalinųjų namų; šie tuojau įėjo į miegamąjį ir padėjo jam atsistoti. Vienas iš jų rankose laikė sidabrinę skrynelę.

— Arkivyskupe Vozniakai, — kreipėsi Tramblé, visiems pamazu stojant ant kojų, — gal būtumėte toks malonus ir paduotumėte man Šventojo Tėvo žiedą?

Lomelio keliai nuo pastovaus septyniasdešimties metų klūpojimo braškėjo. Leisdamas Popiežiaus namų prefektui prasibrauti, jis prisispaudė prie sienos. Žiedas lengvai nepasidavė. Vargšelis Vozniakas, net suprakaitavęs iš susijaudinimo, bandė numauti jį per piršto sąnari. Galų gale žiedas atsilaisvino, ir prefektas, ištiesęs delną, padavė jį Tramblé, kuris, išėmęs iš skrynelės dideles žirkles, panašias į sodininko, naudojamas nuvytusiems rožių žiedams nukarpyti, įkišo jį tarp ašmenų. Paskui stipriai suspaudė, taip stipriai, jog net išsišiepė. Pasigirdus trumpam trakštelėjimui, metalinis apskritimas su jame atvaizduotu šv. Petru, traukiančiu žvejo tinklą, buvo nukirptas.

— *Sede vacante!* — paskelbė Tramblé. — Šventasis Sostas laisvas.

Lomelis atsisveikindamas dar keletą minučių mąsliai žvelgė į lovą, o paskui padėjo Tramblé pridengti popiežiaus veidą plonu baltu šydu. Vigilijos dalyviai, pasidaliję grupelėmis, šnabzdėjosi.

Jis sugrįžo į svetainę. Mąstė, kaip popiežius tiek metų galėjo ištvirti šioje vietoje, o ką jau kalbėti apie tai, kad jį nuolat supo ginkluota sargyba. Penkiasdešimt beveidžių kvadratinių metrų, apstatytų taip, kad atitiktų statistinio vidutinio verslininko paja-

mas ir skonį. Čia nebuvo nieko asmeniška. Blyškiai gelsvos sienos ir užuolaidos. Parketinės — lengviau prižiūrimos — grindys. Įprastas masinės gamybos stalas, rašomasis stalas, festonais dekoruoti bei mėlynu skalbiamu audiniu aptraukti sofa ir du krėslai. Net tamsus medinis kluptas buvo identiškas šimtui kitų tokių pat, stovinčių svečių namuose. Šventasis Tėvas šiame bute buvo apsistojęs dar būdamas kardinolas prieš konklavą, išrinkusią jį popiežiumi, ir nebuvo iš jo išsikėlęs — pakako vienintelio žvilgsnio į jam Apaštališkuosiuose rūmuose paskirtus prabangius apartamentus su biblioteka ir privačia koplyčia, kad jis tą pačią akimirką pasipustytų padus. Naujojo popiežiaus karas su senaisiais Vatikanu sargais prasidėjo būtent čia, pačią pirmąją dieną, kaip tik dėl šios problemos. Kai kuriems kurijos vadovams reiškiant nepasitenkinimą tokiu popiežiaus statusui netinkamu pasirinkimu, jis atsakė jiems, nelyginant tikybos pamokoje sėdintiems moksleiviams, pacituodamas Kristaus nurodymą apaštalams: „Nieko neimkite kelionei: nei lazdos, nei krepšio, nei duonos, nei pinigų. Neturėkite nė dviejų palaidinių.“* Nuo tos dienos jie, kaip mirtinigi žmonės, grįždami į savo prabangius apartamentus, kiekvieną kart jautė į juos išmeigtą priekaištaujantį Šventojo Tėvo žvilgsnį ir, kaip mirtingi žmonės, patyrė kartėlį.

Prie rašomojo stalo nugara į kambarį stovėjo valstybės sekretorius Belinis. Jo kadencija baigėsi, perlaužus Žvejo žiedą, o jo aukštas, it asketo liesas kūnas, paprastai primenantis piramidinę tuopą, atrodė perlaužtas kartu su juo.

— Mielasis Aldai, prašau priimti mano nuoširdžią užuojautą.

* Šioje ir kitose vietose, kuriose autorius cituoja Bibliją, vertimui naudota Biblija, arba Šventasis Raštas. Antras pataisytas ir papildytas ekumeninis leidimas. Naujasis testamentas. Iš graikų k. vertė Česlovas Kavaliauskas. (*Vert. past.*)

Lomelis suprato, kad Belinis tyrinėja kelioninių šachmatų, kuriuos Šventasis Tėvas dažnai nešiodavosi savo portfelyje, išdėstymą lentoje. Jo ilgas ir blyškus smilius judėjo virš smulkių raudonų ir baltų plastikinių figūrų. Jos buvo susigrūdusios lentos centre — ten vyko paini kova, kuriai jau nebuvo lemta baigtis.

— Kaip jūs manote, ar niekas neprieštarautų, jeigu paimčiau juos atminimui?

— Neprieštarautų, esu tikras.

— Vakarais mes ganėtinai dažnai jais žaisdavome. Jis sakydavo, kad šachmatai jam padeda nusiraminti.

— Kuris iš jūsų laimėdavo?

— Jis. Visada.

— Paimkite, — padaršino Lomelis. — Jis mylėjo jus labiau nei bet ką kitą. Būtų norėjęs, kad juos paimtumėte. Imkite.

Belinis apsidairė.

— Manau, reikėtų palūkėti ir atsiklausti leidimo. Bet atrodo, kad mūsų uolusis kamerdineris jau ketina užplombuoti butą.

Jis kryptelėjo galvą į tą pusę, kur Tramblé ir jo asistentai kunigai ant kavos stalelio dėliojo durims plombuoti naudojamas medžiagas: raudonas virvelės, vašką, juostą.

Staiga Belinio akyse sublizgo ašaros. Jis buvo žinomas kaip pusiausvyros neprarandantis, santūrus, šaltakraujis intelektualas. Lomelis dar niekuomet nebuvo matęs jo susijaudinusio. Tokia Belinio išvaizda jį sukrėtė.

— Gal žinote, kas jam buvo? — užjaučiamai, uždėjęs ranką Beliniui ant plaštakos, paklausė jis.

— Sako, širdies priepuolis.

— O aš maniau, kad jo širdis stipri kaip buliaus.

— Nevisiškai taip, atvirai kalbant. Būta įspėjančių požymių.

Nustebęs Lomelis sumirksėjo.

— Neteko girdėti...

— Na, jis nenorėjo, kad kas žinotų. Sakė, jei tik tai paaiškėtų, jie tuojau pat paskleistų gandus apie jo ketinimą atsistatydinti.

Jie. Beliniui nebūtinai reikėjo įvardyti, kas tie *jie*. Jis mintyje turėjo kuriją. O Lomelis jau antrą kartą šią naktį pasijuto keistai ignoruojamas. Nejaugi ir jis dėl šios priežasties nežinojo apie įsisenėjusią popiežiaus sveikatos problemą? Nejaugi Šventasis Tėvas jį laikė ne tik valdytoju, bet ir vienu iš *jų*?

— Manau, mums reikėtų būti labai atsargiems, bendraujant su žiniasklaidos atstovais. Jūs geriau už mane žinote, kas tai per žmonės. Jie norės išpešti visą įmanomą informaciją apie jo širdies problemas, taip pat kamantinės, kokių konkrečių veiksmų mes ėmėmės. O jei paaiškės, kad šis faktas buvo nutylėtas ir mes nieko nedarėme, jie būtinai reikalaus paaiškinimo.

Sukrėtimui slūgstant, kardinolas ėmė vis aiškiau suvokti, į kokius klausimus pasaulis gali reikalauti atsakymų, o iš tiesų šie klausimai nedavė ramybės ir jam pačiam.

— Prašau pasakykite, kas buvo su Šventuoju Tėvu jo mirties valandą? Ar jam buvo suteikta absoliucija?

Belinis papurtė galvą.

— Apgailestauju, tačiau jį rado jau mirusį.

— O kas jį rado? Kada? — Lomelis pakvietė arkivyskupą Vozniaką prisijungti prie jų. — Janušai, žinau, kad tau labai sunku, bet mes turėsime parengti išsamų pranešimą. Kas rado mirusį Šventąjį Tėvą?

— Aš, Jūsų Eminencija.

— Ką gi, dėkui Dievui, vis šis tas.

Iš visų Popiežiaus namų tarnautojų Vozniakas buvo arti-

miausias popiežiui. Žinia, jog jis pirmasis atsidūrė nelaimės vietoje, guodė. Beje, vertinant vien tik iš viešųjų ryšių perspektyvos, Vozniakas buvo geriau nei kas nors iš apsaugininkų; daug geriau, kad tai buvo jis, o ne vienuolė.

— Ką jūs darėte paskui?

— Iškviečiau Šventojo Tėvo gydytoją.

— Ar gydytojas greitai atvyko?

— Nedelsdamas, Eminencija. Jis visuomet nakvodavo gre-timame bute.

— Ir nieko nebuvo galima padaryti?

— Nieko. Mes turėjome visas priemones, būtinas gaivinti. Deja, buvo jau per vėlu.

Lomelis svarstė tai, ką buvo išgirdęs.

— Ar jį radote lovoje?

— Taip. Jis atrodė visiškai ramus, beveik toks pats, kaip da-bar. Maniau, kad miega.

— Kelintą valandą tai buvo?

— Maždaug vienuoliktą trisdešimt, Eminencija.

— *Vienuoliktą trisdešimt?*

Bet juk tai buvo prieš daugiau kaip pustrėčios valandos. Lomelio nuostaba tikriausiai atsispindėjo jo veide, nes Vozniakas tuojau pat puolė aiškinti:

— Būčiau paskambinęs jums anksčiau, bet vadovauti ėmėsi kardinolas Tramblé.

Paminėjęs jo vardą, Tramblé atsigręžė. Taip, kambarys buvo labai mažas. Kardinolas stovėjo per porą žingsnių nuo jų, o šalia atsidūrė akimirksniu. Nors buvo vėlyvas metas, jis atrodė žvalus ir dailus, jo tankūs sidabriniai plaukai buvo nepriekaištingai sušu-kuoti, o tvirtas kūnas judėjo labai lengvai. Galėjai pamanyti, kad

šis žmogus — buvęs sportininkas, sėkmingai persikvalifikavęs į televizijos sporto komentatorių; Lomelis neaiškiai prisiminė, jog Tramblé jaunystėje žaidė ledo ritulį.

— Aš labai atsiprašau, Jakopai, jei jums skaudu dėl to, kad taip vėlai jus informavau, — taisyklinga italų kalba prabilo Kanados prancūzas. — Gerai žinau, kad judu su Aldu buvote Jo Šventybės artimiausi kolegos, tačiau aš supratau, kad mano, kaip kamerdinerio, svarbiausia pareiga — užtikrinti Bažnyčios integralumą. Tai aš liepiu Janošui neskambinti jums — norėjau, kad mes ramiai įvertintume visus faktus.

Tai taręs jis maldingai, tartum būtų ketinęs melstis, sudėjo rankas.

Šis žmogus buvo nepakenčiamas.

— Brangusis Džo, man rūpi tik Šventojo Tėvo siela ir Bažnyčios gerovė. Man visiškai nesvarbu, kada mane pasiekė žinia — vidurnaktį ar antrą nakties. Esu tikras, kad jūs norėjote tik geriausio, — tarė Lomelis.

— Priežastis labai paprasta, — atsakė Tramblé. — Popiežiui mirus, bet kokia klaida, padaryta pradinėje studijoje, patyrus stiprų sukrėtimą, kilus sumaiščiui, vėliau gali paskatinti pačius įvairiausius piktavališkus gandus. Prisiminkite kad ir popiežiaus Jono Pauliaus I tragediją: mes jau keturiasdešimt metų bandome įtikinti pasaulį, kad jo niekas nenužudė, ir vien dėl to, kad niekas nenorėjo pripažinti fakto, jog mirusį popiežių pirmoji rado vienuolė. Šįkart oficialiame pranešime jokių neatitikimų neturi būti.

Iš sutanos vidaus jis ištraukė sulankstytą popieriaus lapą ir ištiesė jį Lomeliui. Popierius buvo šiltas. („Ką tik iš spausdintuvo“, — pamanė Lomelis.) Tekstų rengykle kruopščiai atspausdin-

tas tekstas buvo pavadintas angliškai — „Dienotvarkė“. Lomelis ėmė skaityti skiltį, vedžiodamas pirštu. Pusę aštuonių vakaro Šventasis Tėvas kartu su Vozniaku pavakarieniavo Šventosios Mortos namų valgomajame, specialiai jam atitvertoje salės dalyje. Pusę devynių jis grįžo į savo butą ir ten skaitė bei apmąstė ištrauką iš „Kristaus sekimo“ (Aštuntąjį skyrių, „Per daug artimas bendravimas“). Pusę dešimtos jis atsigulė miegoti. Pusę dvyliktos arkivyskupas Vozniakas, užėjęs patikrinti, ar viskas gerai, neužfiksavo jokių gyvybinių organizmo funkcijų. Vienuolika valandų trisdešimt keturios minutės budintis gydytojas Džulijus Baldinotis iš Vatikano Šv. Rapolo ligoninės Milane pradėjo gaivinimą. Buvo atliekami širdies masažas ir defibriliacija, tačiau nesėkmingai. Šventojo Tėvo mirties faktas konstatuotas dvylika minučių po vidurnakčio.

Tuo metu Lomeliui už nugaros prisiartino kardinolas Adejemis ir, žvelgdamas jam per petį, ėmė skaityti. Nigerietis visada stipriai kvepėjo odekolonu. Lomelis, sprandu jausdamas šiltą Adejemo alsavimą, negalėjo išverti jo fizinio artumo. Padavęs jam dokumentą, pasitraukė į šalį, bet Tramlė jam į rankas įbruko dar daugiau lapų.

— O čia kas?

— Naujaisi Šventojo Tėvo ligos istorijos įrašai. Atsinešiau juos čia. Praėjusį mėnesį jam buvo atlikta angiograma. Štai, — paaiškino Tramlė, kilstelėdamas rentgenogramą taip, kad ją apšviestų kambario šviestuvai, — širdies blokados įrodymas...

Išvydęs monochrominę nuotrauką, Lomelis atsitraukė. O, Dieve, kam to reikia? Popiežius ėjo devintą dešimtį. Jo mirtis nekėlė įtarimo. O kiek dar jis būtų turėjęs gyventi? Šiuo metu jiems turėtų rūpėti jo siela, o ne arterijos.

— Jei manote, kad tai būtina, galite paviėšinti pačią informaciją, bet ne šią fotografiją. Ji per daug asmeniška. Tai žemina jį.

— Sutinku, — pritarė Belinis.

— Tikiuosi, — pridūrė Lomelis, — jūs mums pasakysite, kad toliau laukia skrodimas?

— Na, taip, priešingu atveju netruktų pasklisti gandai.

— Tai tiesa, — tarė Belinis. — Buvo laikai, kai visas paslaptis buvo galima paaiškinti Dievu. Dabar jo vietą užėmė sąmokslo teorijų kūrėjai. Jie yra mūsų laikų eretikai.

Adejemis baigė skaityti dienotvarkę. Nusiėmė akinius paauksuotais rėmeliais ir įsikišo kotelį tarp lūpų.

— O ką Šventasis Tėvas veikė iki pusės aštuonių?

— Jis aukojo mišparus, Jūsų Eminencija. Kaip tik čia, Šventosios Mortos namuose, — atsakė Vozniakas.

— Turėtume įtraukti. Tai buvo jo paskutinis sakramentinis veiksmas, suponuojantis malonės būseną, tuo labiau kad jis neturėjo galimybės priimti Ligonijų patepimo.

— Gera mintis, — sutiko Tramblé. — Pridėsiu tai.

— O jei dar anksčiau, iki mišparų? — neatlyžo Adejemis. — Ką jis veikė prieš tai?

— Kiek man yra žinoma, dalyvavo įprastuose susitikimuose, — sprendžiant iš balso, Tramblé buvo nusiteikęs gintis. — Visų faktų neužfiksavau. Man labiausiai rūpėjo valandos prieš pat mirtį.

— Su kuo buvo numatytas jo paskutinis susitikimas?

— Manau, kad tai iš tiesų buvau aš, — atsakė Tramblé. — Mačiausi su juo ketvirtą. Tiesa, Janušai? Ar paskutinis buvau aš?

— Taip, Jūsų Eminencija.

— O kaip jis tuo metu, kai kalbėjotės, atrodė? Ar nepastebėjote kokių nors ženklų, bylojančių, jog jis serga?

— Kiek pamenu, ne.

— O vėliau, kai jūs, arkivyskupe, su juo vakarieniavote?

Vozniakas pažiūrėjo į Tramblė taip, tarytum būtų laukęs jo leidimo kalbėti.

— Jis atrodė pavargęs. Labai, labai pavargęs. Neturėjo apetito. Balsas buvo kimus. Turėjau suprasti... — jis nutilo.

— Jums nėra dėl ko savęs kaltinti, — tarė Adejemis, gražindamas dokumentą Tramblė ir vėl užsidėdamas akinius. Jo veiksmuose buvo galima išvelgti kruopščiai nugludintų teatrališkumo elementų. Jis visada pabrėždavo savo statusą. Tai buvo tikras Bažnyčios kunigaikštis. — Įtraukite į dienotvarkę visus susitikimus, kuriuose jis vakar dalyvavo. Tegul žmonės mato, kaip sunkiai Šventasis Tėvas iki pat pabaigos dirbo. Tai tik patvirtins, kad nebuvo jokio pagrindo įtarti jį sergant.

— Anaip tol, — atsakė Tramblė. — Ar, mums paviešinus jo visą dienotvarkę, kam nors nepasirodys, jog mes pernelyg sunkią našta buvome užkrovę sergančiam žmogui?

— Pati popiežiaus tarnystė yra sunki našta. Žmonėms reikia tai priminti.

Tramblė tylėdamas suraukė kaktą. Belinis smaksojo į grindis. Buvo juntama nedidelė, tačiau akivaizdi įtampa, ir Lomelis per keletą sekundžių suprato jos priežastį. Priminimas visuomenei apie popiežiaus pečius neišvengiamai slegiančią našta buvo aiški užuomina, kad šioms pareigoms geriausiai tinka jaunesnis žmogus, o Adejemis, dar tik perkopęs šešiasdešimt, buvo beveik dešimtmečiu jaunesnis už kitus du.

— O ką, jei mes pataisytume dokumentą, įtraukdami Šventojo Tėvo dalyvavimą mišparuose, tačiau visa kita paliktume taip, kaip yra? Atsargai galėtume parengti dar vieną dokumentą, į kurį įtrauktume visus Šventojo Tėvo dienotvarkėje buvusius susitiki-

mus — tam atvejui, jeigu iškiltų tokia būtinybė, — galiausiai pasiūlė Lomelis.

Adejemis ir Tramblé paskubomis susižvalgė ir linktelėjo, o Belinis lakoniškai pareiškė:

— Ačiū Dievui už mūsų dekaną. Esu tikras, jo diplomatiniai įgūdžiai artimiausiu metu mums gali labai praversti.

Lomelis vėliau prisimins šį pokalbį kaip varžytuvių dėl įpėdinystės pradžia.

Buvo žinoma, kad kiekvienas iš šių trijų kardinolų rinkėjų kolegijoje turi jį palaikančią frakciją: Belinis, anksčiau ėjęs Grigaliaus universiteto rektoriaus ir Milano arkivyskupo pareigas, buvo didžioji intelektualinė liberaliai nusiteikusių dvasininkų viltis; Tramblé, būdamas kamerdineris, ėjo Tautų evangelizavimo kongregacijos prefekto pareigas, todėl galėjo tikėtis Trečiojo Pasaulio atstovų palaikymo, o didžiausias jo pranašumas buvo tas, kad atrodė esąs tikras amerikietis, bet juo nebuvo; Adejemis, iš kurio vidaus kibirkščiaavo dieviška revoliucijos viltis, nesiliovė žavėjęs žiniasklaidos kaip galimai „pirmasis juodaodis popiežius“.

Lomeliui, įdėmiai stebint Šventosios Mortos namuose startuojančius maneversus, pamažu ėmė aiškėti, kad artėjančių rinkimų našta atiteks jam, Kardinolų kolegijos dekanui. Jis niekada nesitikėjo atliksiąs šią pareigą. Prieš kelerius metus jam buvo diagnozuotas prostatos vėžys, todėl, nors liga lyg ir buvo išgydyta, Lomelis visada manė mirsąs pirmiau už popiežių. Apie save jis visą laiką galvojo tik kaip apie laikinai einantį šias pareigas. Bandė atsišatydinti. Tačiau dabar ėmė atrodyti, kad jam teksią organizuoti konklavą pačiomis sudėtingiausiomis aplinkybėmis.

Kardinolas užsimerkė. „O, Viešpatie, jei tokia yra tavo valia ir aš turėsiu atlikti šią prievolę, meldžiu tave, suteik man išminties, kad atlikčiau ją taip, jog mūsų Motina Bažnyčia tik sustiprėtų...“

Ką gi, pirmiausia, o ir svarbiausia, jam teks būti nešališkam. Lomelis atsimerkė ir pasiteiravo:

— Ar kas nors paskambino kardinolui Tedeskui?

— Ne, — atsakė Tramblé. — Kodėl būtent Tedeskui, o ne kam kitam? Nejaugi manote, kad reikalinga?

— Na, atsižvelgiant į jo padėtį Bažnyčioje, būtų mandagu...

— Mandagu? — šūktelėjo Belinis. — O ar jis kuo nors nusipelnė tokio mandagumo? Jei kas nors ir būtų nužudęs Šventąjį Tėvą, tai tik jis!

Lomelis labai gerai suprato jo sielvartą. Tedeskas buvo aršiausias iš visų velionio popiežiaus kritikų, o jo išpuoliai prieš Šventąjį Tėvą ir Belinį, kai kurių žmonių manymu, balansavo ant schizmos ribos. Ėjo kalbos net apie jo ekskomuniką. Vis dėlto jis turėjo jam atsidavusių šalininkų, atstovaujančių konservatyviajam sparnui, o tai reiškė, kad gali tapti stipriu kandidatu artėjančiuose rinkimuose.

— Vis dėlto aš jam paskambinsiu, — tarė Lomelis. — Bus geriau, jeigu jis sužinos tai iš mūsų, o ne iš žurnalistų. Tik Dievas težino, ką jis gali neapgalvojęs leptelėti.

Jis nukėlė stalinio telefono ragelį nuo svirties ir paspaudė nulį. Operatorė iš susijaudinimo drebančiu balsu paklausė, kuo galėtų padėti.

— Prašau sujunkti mane su Patriarcho rūmais Venecijoje, tai yra su privačia kardinolo Tedesko telefono linija.

Lomelis nesitikėjo, kad į skambutį atsilieps, — artėjo dar tik trečia valanda ryto, — tačiau, nenutilus nė pirmajam signalui, pasigirdo šiurkštus balsas:

— Tedeskas.

Kiti kardinolai tuo tarpu tyliai planavo laidotuves. Lomelis kilstelėjo ranką, prašydamas tylos, ir atsuko kolegoms nugarą, norėdamas sutelkti dėmesį į pokalbį telefonu.

— Gofredai? Tai aš, Lomelis. Labai apgailestauju dėl to, kad skambinu, norėdamas pranešti liūdną žinią. Ką tik iš šio pasaulio iškeliavo Šventasis Tėvas.

Valandėlę buvo visiškai tylu. Lomelis girdėjo tik kažkokį foninį triukšmą. Žingsniai? Uždaromos durys?

— Patriarche? Ar jūs mane girdėjote?

Tedesko balsas jo oficialiosios rezidencijos platybėje nuskaubė labai dusliai:

— Dėkoju, Lomeli. Melsiuosi už jo sielą.

Pasigirdo spragtelėjimas. Linijoje įsivyravo tyla.

— Gofredai? — Lomelis, laikydamas telefoną ištiestoje rankoje, susiraukė.

— Na ir kaip? — pasidomėjo Tramblé.

— Jis jau žinojo.

— Esate tikras? — Tramblé iš sutanos vidaus išsitraukė kažką panašaus į juoda oda aptrauktą maldyną, bet paaiškėjo, jog tai mobilusis telefonas.

— Žinoma, kad žinojo, — atsakė Belinis. — Šioje vietoje pilna jo šalininkų. Gali būti, kad jis sužinojo pirmiau nei mes. Jei elgsimės neatsargiai, tai jis pirmasis paskelbs šią žinią iš Šventojo Morkaus aikštės.

— Man pasirodė, kad pas jį kažkas buvo...

Tramblé nekantriai nykščiu braukė per ekraną, ieškodamas jį dominančios informacijos.

— Tai visiškai įmanoma. Kalbos apie popiežiaus mirtį jau

sklinda socialiniuose tinkluose. Mums reikia paskubėti. Ar galėčiau pateikti vieną pasiūlymą?

Tramblė paraginus popiežiaus palaikus į lavoninę pervežti tuojau pat, nelaukiant ryto, — „Mes neturime teisės atsilikti nuo žiniasklaidos, nes tai būtų pražūtinga“, — jų nuomonės išsiskyrė jau antrą kartą šią naktį. Jis pasiūlė nedelsiant išplatinti oficialų pranešimą, o į Šventosios Mortos aikštę įleisti dvi Vatikano televizijos centro filmavimo grupes, tris akredituotus fotografus ir laikraščio korespondentą, kurie galėtų užfiksuoti mirusiojo pernešimą iš pastato į greitosios pagalbos automobilį. Jo manymu, pasiskubinus būtų galima surengti tiesioginę transliaciją, o Bažnyčia neabejotinai susilauktų didžiausio dėmesio. Dabar Katalikų bažnyčios centruose Azijoje buvo ryto metas, Lotynų ir Šiaurės Amerikoje — vakaras, taigi tik europiečiai bei afrikiečiai būtų priversti išklaudyti šią naujieną vos tik atsibudę.

Adejemis ir vėl prieštaravo. Atsižvelgiant į pareigų didingumą, tvirtino jis, jiems derėtų palaukti aušros, katafalko ir tinkamo karsto, kuris būtų išneštas, padabintas popiežiaus vėliava.

Tačiau Belinis jam atkirto:

— Kas jau kas, bet didingumas Šventajam Tėvui mažiausiai rūpėtų. Gyvendamas žemėje jis buvo pasirinkęs nuolankiųjų dalį, todėl ir miręs būtų norėjęs likti nuolankus ir beturtis.

O Lomelis jam paantrino:

— Prisiminkite, kad šis žmogus atsisakė važinėti limuzinu. Greitosios pagalbos automobilis, kurį mes jam dabar galime parūpinti, labiausiai panašus į viešojo transporto priemonę.

Vis dėlto Adejemis nepersigalvojo. Galiausiai jo siūlymas buvo atmetas balsų dauguma, trys prieš vieną. Be to, buvo sutarta, kad popiežiaus palaikai turi būti balzamuoti.

— Tačiau privalome užtikrinti, kad tai būtų tinkamai atlikta, — tarė Lomelis.

Jis niekada nepamiršo, kaip tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt aštuntaisiais ilgoje voroje ėjo pro popiežiaus Pauliaus VI palaikus, pašarvotus Šv. Petro bazilikoje: ruggpjūčio karštyje popiežiaus veidas buvo pilkai žalsvas, smakras atvipęs, tvyrojo akivaizdus gedimo dvokas. Tačiau net ir šis bjaurus epizodas negalėjo prilygti tam, kas buvo įvykę prieš dvidešimt metų, kai šalia Laterano Šv. Jono bazilikos dėl fermentacijos, nelyginant fejerverkas, sprogo popiežiaus Pijaus XII palaikai.

— O antra, — pridūrė jis, — turėsime užtikrinti, kad niekas jo nefotografuotų.

Tokį pažeminimą buvo patyręs tas pats Pijus XII, kurio palaičių nuotraukos buvo paviešintos viso pasaulio žiniasklaidoje.

Trambė išėjo pasitarti su Šventojo Sosto Spaudos tarnybos atstovais, o greičiau kaip po pusvalandžio atvykę greitosios pagalbos darbuotojai, atidavę savo telefonus, iš popiežiaus apartamentų neštuvais ant ratų išgabeno Šventojo Tėvo palaikus, įdėtus į baltą plastikinį maišą lavonams. Nešikai su mirusiuoju stabtelėjo antrame aukšte, kol keturi kardinolai liftu pirma jų leidosi žemyn, kad viešbučio vestibulyje galėtų pasitikti jį ir išlydėti iš pastato. Mirties ištikto kūno kuklumas, mažumas, embriono forma suriestos kojos ir galva, Lomelio akimis žvelgiant, atrodė labai iškalbingai. „Šis nupirko drobulę, nuėmė Jėzų nuo kryžiaus, įvyniojo į drobulę, paguldė jį kapo rūsyje...“ Kai išmuša paskutinioji, visi Žmogaus Sūnaus vaikai tampa lygūs, mąstė jis, visi yra priklausomi nuo Dievo gailėstingumo, be kurio neįmanoma prisikėlimo viltis.

Vestibulyje ir žemutinėje laiptų aikštelėje išsirikiavę stovėjo įvairaus rango vienuoliai. Lomeliui didžiausią įspūdį paliko

jų tylą. Atsidarius lifto durims ir iš jo išvežus palaikus, vienintelis garsas, jo dideliame nusivylimui, buvo telefonų fotoaparatus spragsėjimas ir dūzgimas, kartkartėmis pertraukiami atsitiktinio kūkčiojimo. Trambė ir Adejėmis ėjo neštuvų priekyje, Lomelis ir Belinis — kojūgalyje, o įkandin jų vorele sekė prelatai iš Apaštalinų namų. Pro viešbučio duris procesija išėjo į spalio vėšą. Dulksna buvo nuslinkusi. Galėjai įžiūrėti net vieną kitą žvaigždę. Praėję tarp dviejų šveicarų gvardiečių, jie patraukė link milžiniško įvairiomis spalvomis žaižaruojančio tiglio — lietaus išblizgintoje aikštėje žybčiojančių mėlynų greitosios medicinos pagalbos ir policijos automobilių švyturėlių, baltų fotoaparatus blyksčių, gelsvą pašvaistę skleidžiančių televizijos prožektorių ir toliau iš šešėlių išnyrančios ryškiai apšviestos milžiniškos Šv. Petro bazilikos.

Jiems atėjus prie greitosios pagalbos automobilio, Lomelis pabandė įsivaizduoti, kaip šią akimirką atrodo Visuotinė Bažnyčia, maždaug milijardas su ketvirčiu tikinčiųjų: tuntais prie televizorių susispietę Manilos ir San Paulo lūšnynų gyventojai, mobiliųjų telefonų užhipnotizuoti spiečiai, be perstogės dūzgiantys Tokijo ir Šanchajaus visuomeniniame transporte, sporto sirgaliai, klegantys Bostono ir Niujorko baruose, kuriuose staiga buvo pertrauktos varžybų transliacijos...

„Tad eikite ir padarykite mano mokiniais visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios...“

Lavonas galva į priekį įslydo į greitosios automobilį. Trinktelėjo užpakalinės durelės. Keturi kardinolai ėjo iškilmingą sargybą, kol kortežas — du motociklai, jiems iš paskos — policijos automobilis, įkandin šio — greitoji, paskui ją — kitas policijos automobilis, o galiausiai — dar daugiau motociklų, — pajudėjo iš vietos. Akimirksniu apvažiavęs aikštę jis netrukus dingo jiems iš akių. Vos tik kortežas pasišalino, buvo įjungtos sirenos.

Štai ir nebeliko nuolankumo, dingtelėjo Lomeliui. Štai ir nebėra šio pasaulio vargdienio. Toks kortežas būtų labai tikęs diktatoriui.

Sirenų vaitojimas išnyko naktyje.

Kitapus virvės susigrūdę korespondentai ir fotografai ėmė šūkčioti kardinolams, tarytum turistai zoologijos sodo gyvūnams, kviesdami juos prieiti arčiau:

— Jūsų Eminencija! Jūsų Eminencija! Čia!

— Vienam iš mūsų derėtų ką nors pasakyti, — pareiškė Trambė ir, nelaukdamas atsakymo, patraukė per aikštę. Žibintų šviesos jo siluetą apgaubė ugninga aura. Adejėmis, luktelėjęs keletą sekundžių, leidosi pavymui.

— Tai bent cirkas! — gaudydamas kvapą, paniekinamai tarė Belinis.

— Nenorėtumėte prie jų prisidėti? — paklausė Lomelis.

— O, Dieve, ne! Neketinu pataikauti miniai. Verčiau eisiu į koplyčią melstis, — jis liūdnei šyptelėjo, kažką pakratydamas rankoje, ir Lomelis išvydo kelioninius šachmatus. — Eime, — pakvietė jis. — Prisdėkite prie manęs. Kartu paaukokime mišias už mūsų bičiulį.

Jiems grįžtant į Šventosios Mortos namus, Belinis paėmė Lomeliui už alkūnės.

— Šventasis Tėvas man pasakojo apie jūsų sunkumus maldos gyvenime, — sušnabždėjo jis. — Galbūt aš galiu padėti. O jūs žinote, kad jis pats turėjo abejonių, jau į gyvenimo galą?

— Popiežius turėjo abejonių Dievu?

— Ne Dievu! Dievu jis niekada neabejojo! — po šių žodžių Belinis ištaraė tai, ko Lomelis niekuomet nepamirš. — Jis buvo praradęs tikėjimą Bažnyčia.